

HARB (Benî Harb)

ri tarafından yanlışlıkla Adnânîler'e nisbet edildiğini ileri sürmektedir (*Ensâbü'l-'Arab*, s. 57-60). Bu ihtilâfa işaret eden Hamed el-Câsir ise Adnânîler'in Benî Süleym ve Müzeyne gibi bazı kollarının Benî Harb ile karışması olmasına ihtimaline de temas ederek nesep ilminde daha güvenilir olan Hemdânî'nin görüşüne itibar edilmesi gerektiğini söyler (*Cemheretü'ensâb*, I, 144-145).

Kaynakların bir kısmına göre kabile Benî Sâlim ve Benî Mesrûh adlı iki ana kola, bunlar da çeşitli alt kollara ayrılmıştır. Bazı kaynaklarda bunların yanı sıra kabilenin Zübeydü'l-Hicâz, Benî Amr, Benî Ubeydullah, Benî Ali, Vühûb, Fûrâde gibi kollarından da söz edilmektedir.

Betenûnî, Benî Harb'in 1909 yılında Hicaz bölgesinde yaklaşık 6000 hânesi ve 80.000 civarında nüfusu olduğunu kaydederken (*er-Rihletü'l-Hicâziyye*, s. 58) Berekatî'nin yaklaşık aynı tarih için verdiği rakam 300.000'dir (*er-Rihletü'l-Yemâniyye*, s. 138). Büyük çoğunluğu Hicaz'da yaşayan kabilenin bir kısmı daha sonra Necid'e ve Irak'a kadar yayılmıştır. Debbâğ'ın zikrettiği Benî Harb (*el-Kabâ'ilü'l-'Arabiyye*, s. 197-198, 199) aynı kabile ise bazı kollarının Filistin, Suriye ve Mısır'ın çeşitli bölgelerine dağılmış olduğu söylenebilir.

Güçlü ve yağmacı bir kabile olan Benî Harb, Mekke-Medine yolunu özellikle Suriyeli hacılar için oldukça tehlikeli bir hale getirmişti. XIX. yüzyılın başlarında Vehhâbîler tarafından güçlükle itaat altına alınabilen kabile varlığını günümüze kadar korumuştur. Aynı adı taşıyan başka kabileler de vardır (*Kehhâle*, I, 259-262).

BİBLİYOGRAFYA :

Hemdâni, *el-İktil* (nşr. Muhammed b. Ali el-Ekva'), Kahire 1383/1963, I, 298-314; İbn Hazm, *Cemhere*, s. 275; İbn Haldûn, *el-'İber*, II, 311; Kalkaşendî, *Nihâyetü'l-ereb* (nşr. İbrâhîm el-Ebyârî), Kahire 1959, s. 232-233; M. Emin es-Süveydî, *Sebâ'ilü'z-zehab fi ma'rifeti kabâ'ilü'l-'Arab*, Beyrut 1406/1986, s. 166; İbrâhîm Rifat Paşa, *Mir'âtü'l-Harameyn*, II, 342; Şeref b. Abdülmuhsin el-Berekâtî, *er-Rihletü'l-Yemâniyye*, Beyrut 1384, s. 137-139; Hamed el-Câsir, *Cemheretü'ensâbi'l-üseri'l-mütehadûra fi Necd*, Riyad 1981, I, 144-145; Kehhâle, *Mu'cemü kabâ'ilü'l-'Arab*, Beyrut 1982, I, 259-262; Ahmed Vasfî Zekeriyâ, *Aşâ'irü's-Şâm*, Dimaşk 1403/1983, II, 386, 645-646; Mustafa Murâd ed-Debbâğ, *el-Kabâ'ilü'l-'Arabiyye ve selâ'ilühâ fi bilâdinâ Filisîn*, Beyrut 1986, s. 197-198, 199; M. Lebîb el-Betenûnî, *er-Rihletü'l-Hicâziyye*, Kahire, ts. (Mektebetü's-Sekâfeti'd-dîniyye), s. 58; Semîr Abdürrezzâk el-Kutb, *Ensâbü'l-'Arab*, Beyrut, ts. (Dârü Mektebeti'l-hayât), s. 57-60, 230-231; J. Schleifer, "Harb", *IA*, V/1, s. 227-228; a.m.f., "Harb", *EJ*² (İng.), III, 179-180.

İBRAHİM SARIÇAM

HARB b. ÜMEYYE

(حرب بن أمية)

Ebû Amr Harb
b. Ümeyye b. Abdüşems
(ö. m. 588)

Ebû Süfyân'ın babası.

Abdüşemsöğulları'nın reisi olup Câhiliye devrinde Mekke'nin en nüfuzlu kişilerindendi. Emevîler'in Süfyânî kolunun soyu ona ulaşır. Arap yazısını kullanan ilk Mekkeli olduğu, yazıyı, Irak bölgesine yaptığı ticarî seyahatler sırasında tanıştığı Dûmetülcendel reisi Ükeydir b. Abdümelik'in kardeşi Bişr'den öğrendiği rivayet edilir.

Hz. Peygamber'in dedesi Abdülmuttalib'in yakın arkadaşı olan Harb'in kızı Ümmü Cemil, Abdülmuttalib'in oğlu Ebû Leheb ile evlendiği için aralarında akrabalık bağı da kurulmuştu. Ya'kübî, Harb'in Sakif'e karşı giriştiği mücadelede Abdülmuttalib'i desteklediğini söyler (*Târîh*, I, 249). Aralarındaki dostluk, onun Abdülmuttalib'in emanı altındaki yahudi bir tâciri gizlice öldürtmesine kadar sürdü. Olayın iç yüzünü öğrenen Abdülmuttalib, Harb'den yahudi tâcirin diyetini istedi. Harb'in suçunu inkâr etmesi üzerine birbirlerini münâfereye (şeref ve itibar hususunda karşılıklı övünme) çağırarak taraflar, hakem olarak seçtikleri Habeş Kralı Necâşi'nin hakemliği kabul etmemesi üzerine Hz. Ömer'in dedesi Nüfeyl b. Abdüluzzâ'yı hakem tayin ettiler. Nüfeyl Harb'in aleyhine hüküm verdi. Öldürülen yahudinin diyeti olan 100 deveyi maktûlün amcasının oğluna vermek ve gasbetmiş olduğu malı da iade etmek zorunda kalan Harb, daha sonra Nüfeyl'in kabilesi Adî (b. Kâ'b) oğullarını Mekke'den çıkarmaya karar verdi. Bu iş için Abdüşems ve Nevfelöğulları'nın da desteğini sağladı. Ancak Hâşim, Muttalib, Sehm ve Zühreoğulları'nın onun bu teşebbüsüne karşı çıkmaları üzerine Adîoğulları'nı Mekke'den sürmekten vazgeçti.

Harb, Kureyş kabilesinin ordu kumandanlığı dedesi Abdüşems ve babası Ümeyye yoluyla kendisine intikal ettiğinden Kureyş ile Kays Aylân arasında meydana gelen birinci ve ikinci Ficâr savaşlarına kumandan olarak katılmış, ikinci Ficâr savaşının bir safhası olan Yevmü Şemta'da Kureyş'le birlikte Kinâne kabilesine de kumanda etmiştir. Kureyş ve Kinâne ile Hevâzin arasında cereyan eden son Ficâr

savaşı Yevmü Nahle'de, Kusay'dan intikal eden ve Ukâb adı verilen Kureyş'in sancağı onun elinde bulunuyordu. Bir rivayete göre daha önce de Zâtü Nükeyf'te Kureyş ile Bekiroğulları arasında meydana gelen savaşta Kureyş kabilesinin kumandanlığını yapmıştı.

Ficâr savaşlarında yaralandıktan kısa bir süre sonra ölen Harb'in, karısı Safiyye bint Hazn'dan Ebû Süfyân, Fâria ve Fâhite adlı üç çocuğu olmuştur.

BİBLİYOGRAFYA :

İbn İshak, *es-Sîre*, s. 47; Ma'mer b. Müsennâ, *Eyyâmü'l-'Arab kabale'l-İslâm* (nşr. Âdil Câsim el-Beyâtî), Beyrut 1407/1987, II, 505, 513-516, 524; İbn Hişâm, *es-Sîre*², I, 186; İbn Sa'd, *et-Ta-bakât*, I, 87; İbn Habîb, *el-Münemmak*, s. 94-98; a.m.f., *el-Muhabber*, s. 132, 165, 173-174; Ezrakî, *Ahbârü Mekke* (Melhas), I, 115; Belâzûrî, *Ensâb*, I, 102; V/1, s. 3-5; Müberred, *el-Kâmil*, Kahire 1936, I, 275; Ya'kübî, *Târîh*, I, 249, 258; Taberî, *Târîh* (Ebû'l-Fazl), II, 253-254; İbn Abdürabbih, *el-İkdü'l-ferid*, IV, 135; Ceşşiyârî, *el-Vüzerâ' ve'l-kütüb*, s. 2; Ebû'l-Ferec el-İsfahânî, *el-Eğânî*, I, 8; Meydânî, *Mecma'u'l-emşâl* (Ebû'l-Fazl), I, 75-76; İbnü'l-Esir, *el-Kâmil*, II, 15; İbn Haldûn, *el-'İber*, III, 2; Makrîzî, *en-Nizâ' ve't-tehâşum fî mâ beyne Benî Ümeyye ve Benî Hâşim* (nşr. Hüseyin Mü'nis), Kahire 1988, s. 42; Mahmûd Şükri el-Âlûsî, *Bulûgu'l-ereb*, III, 368; Cevâd Ali, *el-Mufaşşal*, IV, 91; VIII, 117-118, 157-158; IX, 717; W. M. Watt, *Hiz. Muhammed Mekke'de* (trc. R. Ayas - A. Yüksel), Ankara 1986, s. 36, 37, 96, 165; Hamîdullah, *İslâm Peygamberi* (Tuğ), I, 37, 318; İbrahim Sarıçam, *Emevî Hâşimî Mücadelesi: İslâm Öncüsinden Muaviye Devrinin Sonuna Kadar* (doktora tezi, 1991), AÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 60, 62, 70-75.

İBRAHİM SARIÇAM

HARBE

(bk. MIZRAK).

HARBÎ

(الحربى)

Gayri müslim devletin vatandaşları anlamında fıkıh terimi.

Klasik dönem İslâm hukukçuları, devletin ülke unsuruyla ilgili tesbit ve tasnifleri çerçevesinde İslâm devletinin hâkimiyeti altındaki topraklara "dârüİslâm", bu hâkimiyetin dışında kalan ülkelere de "dârülharp" adını vermişlerdir. Yabancı ülkelere bu adı vermelerinin başlıca sebebi, kendi zamanlarında milletlerarası alanda hâkim ilişki biçiminin savaş olmasıdır. Bu genel adlandırma yanında yabancı ülkeler için "dârülküfür, dârüşşirk"